

ლიტერატურა და ლიტერატურის თეორია
Literature and Literary Theory

ლეონსიო პრადოს სამხედრო სასწავლებელი, როგორც პერუს
მიკროკოსმოსი და მისი ძალადობრივი სამყარო, მარიო ვარგას ლიოსას
რომანის „ქალაქი და ძაღლები“ მიხედვით

ნინო ჯოხაძე

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
თბილისი, საქართველო

E-mail: nino.jokhadze@tsu.ge

<https://orcid.org/0000-0001-6231-6391>

<https://doi.org/10.52340/lac.2025.35.18>

SJIF 2026: 8.679

მარიო ვარგას ლიოსას პირველ რომანში – „ქალაქი და ძაღლები“ (1963), ორი სივრცე – სასწავლებელი და ქალაქია აღწერილი. მოქმედება ლიმის მთავარ სამხედრო სასწავლებელში, ლეონსიო პრადოში მიმდინარეობს, რომელიც პერუს მიკროკოსმოსს წარმოადგენს. მეტაფორულ სასწავლო სივრცეში, პერუსში მცხოვრები ყველა სოციალური ფენის, რასისა და წარმომავლობის ადამიანი იყრის თავს. გაბატონებულია სამხედრო დისციპლინა, იგივე ფარისევლური, მაჩისტური და იერარქიული სამყარო, რომელიც ლიმაში დომინირებს.

რომანი მიიჩნევა იმ მნატვრულ-ლიტერატურულ ტექსტად, სადაც ძალადობა მკვეთრად დომინირებს. ნაწარმოები არ განეკუთვნება რომანს დიქტატორის შესახებ. მიუხედავად იმისა, რომ დიქტატორი არაა რომანის მთავარი პერსონაჟი, ავტორი მკაფიოდ გვიჩვენებს დიქტატორული მმართველობის შედეგებს საზოგადოებასა და ინდივიდზე. სასტიკი, ძალადოვრივი რეალობა, ინდივიდის გადარჩენის აუცილებელ პირობაა. სურვილის მიუხედავად, რომანის მთავარ პერსონაჟებს, კადეტებს, გარემო ძალადობისკენ უბიძგებს. მწერალი გამოხატავს ისტორიულ და თანამედროვე პერუს რეალობას და გვიჩვენებს მოზარდობის პერიოდში მისი თვალთ დახახულ პატივისცემას, დისციპლინასა და პატიოსნებას, აღწერს ისეთ ინსტიტუტებს როგორცაა ოჯახი, პოლიტიკა და სამხედრო

სისტემა. რომანში ნაჩვენებია იზოლაცია, კონფლიქტი და კონტრასტი სხვადასხვა სოციალურ ფენას შორის.

რომანში აღწერილი ძალადობა, ავტორის მოზარდობის პერიოდის პერუში არსებულ რეჟიმს ეხმიანება, ე. წ. ოდრიას „რვაწლედს“ (1948-1956), მანუელ აპოლინარიო რვაწლიან დიქტატორულ მმართველობას. რომანის შექმნის პერიოდში ავტორის მისწრაფება სოციალიზმისაკენ, თავისთავად გულისხმობდა კრიტიკულ დამოკიდებულებას დამკვიდრებული კონსერვატორული სისტემის მიმართ, რომელიც რეპრესიებით, ძალადობით, სოციალური და რასობრივი უთანასწორობითა და მაჩიზმით ხასიათდებოდა. ავტორი რომანში სწორედ ამ ძალადობრივ სამყაროს გვიჩვენებს, რომელიც გადამწყვეტ გავლენას ახდენს ინდივიდის ჩამოყალიბებაზე. სტატიაში გაანალიზებულია ლეონსიო პრადოს სამხედრო სასწავლებელი, როგორც პერუს მიკროკოსმოსი და აღწერილი და გაანალიზებულია რომანში გამოხატული ძალადობის ფორმები და მნიშვნელობა, რომელსაც ავტორი პირადი პროტესტის გამოსახატავად იყენებს.

საკვანძო სიტყვები: მარიო ვარგას ლიოსა, „ქალაქი და ძაღლები“, ძალადობა, პერუ

მარიო ვარგას ლიოსას რომანში – „ქალაქი და ძაღლები“, აღწერილი ლეონსიო პრადოს სამხედრო სასწავლებელი მანუელ ოდრიას მიერ გერმანიაში ნანახი სამხედრო კოლეჯებით იყო ინსპირირებული. სასწავლებელი მოიცავდა საშუალო სკოლის ბოლო სამ კლასს და სამხედრო სწავლებას. მარიო ვარგას ლიოსამ სწორედ ლეონსიო პრადოს სასწავლებელში აღმოაჩინა ნამდვილი პერუ და მისი ქვეყნის მრავალფეროვნება. სასწავლებელში სოციალურად და გეოგრაფიულად იყო წარმოდგენილი მთელი პერუ, იქ თავს იყრიდა ყველა სოციალური ფენის თუ რასის წარმომადგენელი. ზოგიერთი მათგანი მთავრობის დაფინანსებით უფასოდ სწავლობდა კოლეჯში, ეს იყო ყველაზე ღარიბი ფენა: ინდიელები, შავკანიანები და ა. შ. ასევე წარმოდგენილი იყო საშუალო ფენა, რომელთაც სურდათ ჯარისკაცები ან მეზღვაურები გამოსულიყვნენ და მდიდარი ფენა, რომლის წარმომადგენლები გამოსწორების მიზნით სწავლობდნენ სამხედრო კოლეჯში. ლათინური ამერიკის ლიტერატურის კრიტიკოსი ფრედერიკ ნანი აღნიშნავს, რომ სოციალური, ეკონომიური, რასობრივი და ენობრივი განსხვავებების გამო, პერუში საზოგადოება დაყოფილი იყო. ზოგიერთი რეგიონი სრულიად ჩამომორებული იყო ცენტრს და სოციალურად განსხვავებულ კლასებს ერთმანეთთან არ ჰქონდათ შეხება. ლეონსიო პრადოში კი თითოეულ მოსწავლე საკუთარი რეგიონისა და სოციალური კლასისთვის დამახასიათებელ ცრურწმენას, ტრადიციას, ნაკლსა თუ ღირსებას გამოხატავდა. სწორედ ამიტომ ქმნიდა სასწავლებელი პერუს ერთიან და ამავე დროს მრავალფეროვან სახეს [Nunn, 1987: 463].

XX საუკუნის I ნახევარში, პერუელი მწერლების შემოქმედება დაკავშირებული იყო სასოფლო ცხოვრებასთან, მათი ნაწარმოებების გმირები სოფლის მცხოვრებლები ან ინდიელები იყვნენ. მარიო ვარგას ლიოსას თაობის მწერლების შემოქმედებაში კი მოხდა

ფუნდამენტური ტრანსფორმაცია მასიური სცენებისა და პერსონაჟების თვალსაზრისით. სოფლის მაცხოვრებლები და ინდიელები ქვეყნის თანამედროვე ქალაქის გაღარიბებული მიგრანტები გახდნენ. მ. ვ. ლიოსა წარმოაჩენს პერუს ახალ ასპექტებს და არა მხოლოდ სოფლის მაცხოვრებლებს, არამედ პროვინციებიდან დედაქალაქში მიგრირებულ ადამიანებს. იგი ურბანულ საზოგადოებას მისთვის დამახასიათებელი სოციალური პრობლემების კონტექსტში აღწერს. მწერალი გვთავაზობს ურბანული და სოციალური გარემოს განახლებულ ხედვას. მწერლის პირველი რომანის გამოჩენამ მნიშვნელოვანი ნაბიჯი გადადგა ლათინურ-ამერიკული რომანის განვითარებაში, რაც თხრობითი რეგიონალიზმის დაძლევისა და სოციალური რომანის ჟანრის განვითარებას გულისხმობს.

რომანის მთავარი გმირები ლიმის სხვადასხვა უბნის და შესაბამისად სხვადასხვა სოციალური კლასის წარმომადგენლები არიან. მირაფლორესი ტრადიციული, მაღალი სოციალური ფენის წარმომადგენელთა შეხვედრის ადგილია, კალიაო ინდუსტრიული, ხოლო ვიქტორია მუშებისა და დაბალი სოციალური ფენის წარმომადგენელთა უბანია. ამ შემთხვევაში ლიმა კომპლექსური ქალაქია, სადაც სხვადასხვა სამყარო თანაარსებობს. ეს ყველაფერი კი, რაც ქალაქში ხდება გადატანილია კოლეჯის შიგნით.

რომანი „ქალაქი და ძაღლები“ ძალადობრივი სამყაროს ნათელი გამოხატულებაა. ერთი მხრივ ეს ოჯახური ძალადობაა, რომლებსაც გმირებმა თავი დააღწიეს სასწავლებელში შესვლით, მეორეს მხრივ კი – სასწავლო დაწესებულებაში არსებული ძალადობა, რომელიც თავის მხრივ ორმაგი ძალადობით გამოირჩევა: სამხედროების ძალადობა კადეტებზე და კადეტების ძალადობა ერთმანეთზე. სასწავლებლის კადეტები ცდილობენ თავი დააღწიონ ოფიცრების მხრიდან ძალადობას, თუმცა საბოლოოდ თავადვე ხდებიან მოძალადეები. პერუული ლიტერატურის მკვლევარი ხესუს მიგელ დელგადო დელ აგილა თავის დისერტაციაში „ძალადობრივი პროტაგონიზმი და გამომსახველობითი ფორმები „ქალაქი და ძაღლებში““ აღნიშნავს, რომ ძალადობა ვარგას ლიოსას პირველ რომანში წარმოდგენილია ინტელექტუალურ, ფიზიკურ, ემოციურ, სოციალურ და კულტურულ ჭრილში. პერსონაჟების მიერ გამოხატული ძალადობის სიხშირე კი ხაზს უსვამს მათი ძალადობრივი იდენტობის ფორმირების პროცესს [Delgado Del Aguila, 2017: 435].

ბორის სალასარ ხაკე მოხსენებაში „ძალადობრივი თემატიკა მარიო ვარგას ლიოსას რომანში – „ქალაქი და ძაღლები“ აღნიშნავს, რომ ნაწარმოებში აღწერილია, როგორც ვერტიკალური ძალადობა, რომელიც მჩაგვრელებიდან ჩაგრულებზე ან ჩაგრულებიდან მჩაგვრელებზეა მიმართული, ასევე ჰორიზონტალური ძალადობა, რაც გამოიხატება საერთო უმწეო და გაუცხოებულ გარემოში, სადაც მტრისა და „უფრო ძლიერის“ კანონია გაბატონებული. ამ შემთხვევაში ძალადობა თვითგადარჩენის ფორმად შეიძლება იქნას შეფასებული [Salazar Jaque, 2005: 23]. რომანის თითქმის ყველა მთავარი გმირი, მონას გარდა მოძალადეა. იაგუარი ძალადობს მონაზე, ალბერტო კი იაგუარის ძალაუფლების წინააღმდეგ ამბობდა. კადეტები სცემენ, ჩაგრავენ, „ნათლავენ“ ერთმანეთს, რაც მათ ყოფას აუტანელს ხდის, თუმცა ყოველი მათგანი, იმ სამხედრო ინსტიტუციის ძალადობის მსხვერპლია, რომელსაც ლეონსიო პრადოს სასწავლებელი ჰქვია.

პერსონაჟების მიერ რომანში გამოხატული ძალადობა ერთგვარი ფილტრია ისეთ ძალადობრივ სამყაროსთან შესაგუებლად, სადაც სუსტებს არ აღიარებენ და სადაც ძალადობა გადარჩენისა და გამარჯვების ერთ-ერთი მთავარი ფორმაა. „ხანდახან კლანჭები უნდა გამოაჩინო, თუ გინდა პატივი გცენ. თუ არადა, მთელი ცხოვრება დაჩაგრული იქნები“ – ეუბნება ალბერტო მონას [ვარგას ლიოსა, 2017: 27]. ჯუდიტ პეინე სტატიაში – „ანიმას უარყოფა და სისტემური ძალადობა რომანში – „ქალაქი და ძაღლები“, აღნიშნავს იმ საგულისხმო ფაქტს, რომ სასწავლებლის ძალადობრივი აღმზრდელობითი სამუშაოების განმახორციელებელი სამხედროებისაგან განსხვავებით, კადეტების მხრიდან განხორციელებული ძალადობა იძულებითია. კოლეჯის გარეთ მოსწავლეები არ არიან მოძალადეები. ქალაქი ძალადობისგან თავის დაღწევის ერთადერთი საშუალებაა. კოლეჯის გარეთ, ოჯახის წევრებთან და მეგობრებთან ურთიერთობა არ მოითხოვს კადეტებისგან ძალადობრივ ქმედებებს [Payne, 1991: 45]. ეს კი იმ ფაქტზე მიუთითებს, რომ სწორედ კოლეჯი ანუ ძალადობრივი სამყაროა კადეტების მხრიდან ძალადობის გამომწვევი, რადგან მოზარდებმა იცინ, რომ ძალადობის გარეშე, გადარჩენა შეუძლებელია. „ან შენ ჩაყლაპავ, ან შენ ჩაგყლაპვენ. სხვა გამოსავალი არაა. მე არ მინდა ჩამყლაპონ“ – ეუბნება ალბერტო მონას [ვარგას ლიოსა, 2017: 27-28]. პერსონაჟები გამოხატავენ მოხალისეობრივ, არამოხალისეობრივ აგრესიულ ძალადობას და მოხალისეობრივ თავდაცვით ძალადობას. ამ შემთხვევაში ძალადობრივი შეტაკებები, სიტყვიერი ან ფიზიკური შეურაცხყოფა თავდაცვაა.

კადეტების უმრავლესობა არ აპირებს სამხედრო გზას გაჰყვეს, მიუხედავად ამისა, სასწავლებელში არსებული გარემო მათ გადარჩენისთვის ბრძოლას აიძულებს. თუმცა მათ შორის არის ერთ-ერთი მოზარდი, მონა, რომელიც ამ ბრძოლაში მონაწილეობას არ იღებს. იგი ყველაზე დაჩაგრული პერსონაჟია. მონა ფუფუნებაში გაიზარდა, ამიტომ არ შესწევს ბრძოლის უნარი, არ იცის ჩხუბი. ოჯახურ ძალადობას, რომელსაც მამა მის მიმართ ახორციელებდა, მონამ მისთვის სრულიად უცხო სამყაროში, სამხედრო სასწავლებელში ყოფნა ამჯობინა, მიუხედავად იმისა, რომ აღნიშნული გარემოში ყოფნა მისთვის ტანჯვაა. მონა ერთი მხრივ, განიცდის სამხედროების მხრიდან ძალადობრივ მოპყრობას, მეორე მხრივ, კი თანატოლების დამამცირებელ მოპყრობას. მისი დაღუპვა გამოწვეული იყო მისი უუნარობით ქვეულიყო მოძალადედ. ამ შემთხვევაში, მ. ვ. ლიოსა ხაზს უსვამს ძალადობრივი სამყაროს შედეგებს, კერძოდ იმას, რომ აღნიშნული რეპრესიული გარემო წარმოშობს მოძალადეებს. ამგვარ სამყაროში კი მხოლოდ ისეთი ადამიანისთვისაა შესაძლებელი გადარჩენა, ვინც თვითონ ხდება მოძალადე.

რომანში აღწერილი ლეონსიო პრადოს სასწავლებელი არის გარემო, სადაც ადამიანები გაცხოველებულები, ცხოველები კი გაადამიანურებულები არიან: ახალბედა კადეტებს ძაღლები ჰქვიათ, ხოლო ვეტერანი სამხედროები იდენტიფიცირებულნი არიან ფრინველებთან, ობობებთან ან მატლებთან. იუთას უნივერსიტეტის ლათინური ამერიკის ლიტერატურის მკვლევარი ჯოელ ჰანკოკი აღნიშნავს, რომ მ. ვ. ლიოსა პერუს საზოგადოებას ჯუნგლებს ადარებს, სადაც ცხოველები გადარჩენისთვის იბრძვიან. სწორედ ამით აიხსნება ის ფაქტი, რომ პერსონაჟებს ცხოველების ზედმეტსახელები აქვთ შერჩეული: იაგუარი, ბოა

და ა. შ. ნაწარმოებში ლეონსიოს პრადოს სამხედრო კოლეჯი ნამდვილი ადამიანის ზოოპარკია. კადეტები და სამხედროები გარეგნულადაც და მოქმედებებითაც ცხოველებს ჰგავნან – იაგუარის ბრტყელი და მიჭყლეტილი ცხვირი ბულდოგს გვახსენებს, ერთ-ერთ ოფიცერს ბატის ნაბიჯები აქვს, მეორეს – პირანიას კბილები, მესამე კი – კუს ჰგავს, რადგან თავის ნაჭუჭშია ჩამალული [Hancock, 1975: 40]. პერსონაჟები გაიგივებულნი არიან მაიმუნებთან, მოლუსკებთან, ლობსტერებთან და ა. შ. მათი ყოველდღიური ცხოვრებისათვის ინსტინქტების მიხედვით მოქმედების, ძალებისავით ჩხუბის გარდა, დამახასიათებელია ცხოველების მიბადვა საუბრის, ჩხუბის, მასწავლებლების შეურაცხყოფის დროს, როდესაც ისინი ჭიხვინებენ, ღრიალებენ, იღრინებიან, კნავიან, ყეფავენ, იკბინებიან, ასევე ახასიათებთ ქათამთან, ძაღლთან ან ლამასთან ზოოფილია. თუმცა გვხვდება ასევე ცხოველის გაადამიანურების შემთხვევაც, რომლის მაგალითია ბოას ძაღლი წელაღვერაა, რომელსაც თანაგრძნობა და სიყვარული შეუძლია. ხ. სერკასი აღნიშნავს, რომ ბოას და მისი ძაღლის ურთიერთობა ქორწინების მსგავსი ურთიერთობაა. ძაღლი რომანში ყველაზე ადამიანური არსებაა, რომელსაც ყველაზე პრიმიტიულ პერსონაჟშიც კი (ბოაში) პირადი გრძნობების აღძვრა შეუძლია [Cercas, 2012: 486].

ახალბედა კადეტების კონკრეტულად ძაღლებთან გაიგივება მათი ძაღლებივით დამცირებული და შეურაცხყოფილი პოზიციითაა განპირობებული. კადეტებს ქურდავენ, სცემენ, ღირსებას ართმევენ, თუმცა მიუხედავად ამისა, ისინი მორჩილად იტანენ მათზე განხორციელებულ ზეწოლას. პერსონაჟების ცხოვრება შედარებულია ძაღლების სიყვარულთან – კადეტებს ძაღლივით ერთგულად უყვართ ტერესა, ძაღლების ჩხუბთან – „ნათლობის“ დროს ძაღლების მსგავსად ჩხუბობენ და ძაღლების გასეირნებასთან – დაბმული ძაღლის მსგავსად, კადეტებისთვის ქალაქში გასეირნება თავისუფლებასთანაა გაიგივებული.

სასწავლებელში სამხედრო დისციპლინის პარალელურად, კადეტები საკუთარ წესებს ამყარებენ. მოზარდების ერთ-ერთი წესია „ნათლობა“, რაც ახალმოსულების ცემას, ღირსების შელახვას, შეურაცხყოფასა და დამცირებას გულისხმობს. სასწავლებლის მმართველი წრის მიერ აღნიშნული ძალადობრივი ქცევების რეაგირების გარეშე დატოვება, პირდაპირ მიანიშნებს სასწავლებელში ძალადობის წახალისებაზე, რაც კადეტების მხრიდან ძალაუფლებისადმი ინტერესსა და დომინირებაში გამოიხატება. დელგადო დელ აგილა მიიჩნევს, რომ რომანში – „ქალაქი და ძაღლები“ ძალადობა ხორციელდება არა იმიტომ, რომ არსებობს შეზღუდვები და გადარჩენის რამდენიმე ალტერნატივა, არამედ იმიტომ, რომ ვარგას ლიოსას მიერ აღწერილ სამყაროში სჭარბობს ინდივიდის სურვილი იყოს გამორჩეული იმ ჯგუფსა და იმ სამხედრო გარემოში, რომელშიც თანაბარი პირობებია [Delgado Del Aguila, 2017: 379].

რომანში ძალადობა სხვადასხვა პერსპექტივიდანაა ნაჩვენები. გარდა სამხედრო სასწავლებელში არსებული ძალადობისა, ავტორი აღწერს ოჯახურ ძალადობასაც. ერთი მხრივ, ეს არის ფიზიკური ძალადობა, მეორე მხრივ, კი ძალადობა პროფესიის არჩევის დროს – კადეტების სამხედრო სასწავლებელში ყოფნა იძულებითია. მ. ვ. ლიოსა აღწერს ასევე

სექსუალურ ძალადობას, რომელსაც კადეტები ერთმანეთსა და ცხოველებზე ახორციელებენ და გვიჩვენებს რასობრივ და კლასობრივ დისკრიმინაციასაც. კოლეჯში მუდმივი დამცირების ობიექტია შავკანიანი კადეტი ვალიანო: „თვალეში ეტყობა ზანგს რა ლაჩარიც არის, როგორც ყველა ზანგი“ – ამბობს ალბერტო [ვარგას ლიოსა, 2017: 23]. გარდა რასობრივი ნიშნისა, დამცირებას განიცდიან პროვინციებიდან ჩამოსული და დაბალი სოციალური ფენის წარმომადგენლებიც. ერთ-ერთ ეპიზოდში, ალბერტოს დედა მოსამსახურე გოგონას გაგდებით ემუქრებოდა თუ ახალ სამეზობლოშიც მძღოლებთან და მზარეულებთან გაბამდა ნაცნობ-მეგობრობას [ვარგას ლიოსა, 2017: 36]. ამ შემთხვევაში, მ. ვ. ლიოსას ხაზს უსვამს ცივილიზაციის და ბარბაროსობის გაგებას იმ პერიოდის საზოგადოების მიერ. მთიელი კავა, მისი პროვინციული წარმომავლობის გამო ველურად და ბარბაროსად აღიქმება, ბურჟუაზიულ მირაფლორესის უბანში მცხოვრები ალბერტოს მამა კი მიუხედავად მისი მოღალატეობრივი და ფუქსავატური ცხოვრებისა, ცივილურ და პატივსაცემ ადამიანადაა მიჩნეული.

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ხშირ შემთხვევაში კადეტების მიერ განხორციელებული ძალადობა იძულებითია და მხოლოდ და მხოლოდ თვითგადარჩენას ემსახურება. გარდა ძალადობრივი ქმედებებისა, ისინი არსებული სამყაროდან თავის დაღწევის სხვადასხვა გზას მიმართავენ. მაგალითად მონა არ ჩხუბობს, იგი ყველას ემორჩილება და სწორედ ამ დამყოლობით ცდილობს შეამსუბუქოს მასზე განხორციელებული ძალადობა. რაც შეეხება ალბერტოს, იგი სასწავლებლის წესების მიხედვით თამაშობს, თუმცა სხვადასხვა ხერხით, მათ შორის თავის მოსულებებით, ცდილობს თავი აარიდოს იძულებით ბრძოლას.

კადეტებს სურთ თავი მამაკაცად წარმოაჩინონ, მაგრამ რეალურად ისინი მათ გონებაში არსებულ მამაკაცის ხატს ასახიერებენ, რაც გამოიხატება ეგოისტურობაში, ემოციურ არაადეკვატურობასა და მოუწესრიგებელ სქესობრივ ცხოვრებაში. კადეტებს სურთ, რომ „კაცები გახდნენ“, მაგრამ მარცხდებიან, რადგან მაჩიზმი მათგან მოითხოვს იმას, რაც არ გააჩნიათ. კადეტები, იგივე „ძაღვები“ შეადგენენ ფაუნას, რომელთაც არ სჯერათ საკუთარი თამაშისაც კი. ამრიგად, სიუჟეტი აწყდება დიდ ფარსს – პერსონაჟთა უმრავლესობა თამაშობს იმ როლს, რომელიც მათ შინაგან სიცარიელესთან აახლოებს. მათ არ სურთ დაიმსახურონ საზოგადოების კრიტიკა და ცდილობენ არ იყვნენ შემჩნეულნი სისუსტესა და გრძნობების გამოვლენაში. როდესაც მონა ალბერტოს ეუბნება, რომ მისი ერთადერთი მეგობარია, ეს უკანასკნელი პასუხობს, რომ ეს ქალაჩუნების სიყვარულის ახსნას ჰგავს [ვარგას ლიოსა, 2017: 164]. მოზარდებისთვის სიყვარულის გამოხატვა უცნაური და არამამაკაცურია. მეგობრობაზე და გრძნობებზე საუბარი მათ სისუსტედ მიაჩნიათ. მხოლოდ აგრესიის გამოხატვა, ძალადობა და ჩაგვრაა მათი გაგებით მამაკაცური, რაც იმ პერიოდის საზოგადოებაში მამაკაცის შესახებ დამკვიდრებული სტერეოტიპული აზროვნებითაა განპირობებული. აგრესიული და ძალადობრივი ქმედებები მათ საკუთარ მამაკაცურობაში არწმუნებს. მათთვის ძალადობა საამაყოა, ამიტომ სხვების თანდასწრებით, განსაკუთრებით კი სასიყვარულო ობიექტის – ტერესას წინ ძალადობენ. ყველაზე ველური და სასტიკი იაგუარია, ამიტომ დანარჩენი კადეტები გაუცნობიერებლად ბაძვენ მას.

რომანში გამონათული გადამეტებული ძალადობა ავტორის კრიტიკაა სამხედრო სისტემის მიმართ. კოლუმბიელი მწერალი და პოეტი ჯო ხაირო ხუნიელესი აღნიშნავს, რომ ვარგას ლიოსა გვიჩვენებს ერთი მხრივ, სამხედრო-საგამანათლებლო ინსტიტუტის წიაღში არსებულ ძალადობას სამხედროების მხრიდან კადეტებზე, რაც აღმზრდელობით მეთოდად და ცხოვრების წესად მოიაზრება, მეორე მხრივ კი იმავე სასწავლებლის ადმინისტრაციის მხრიდან კადეტებს შორის არსებულ ძალადობასა და დაპირისპირებაზე თვალის დახუჭვას [Jairo Junieles, 2006]. სამხედრო კოლეჯში არსებული გარემო, სადაც სამხედრო იერარქია, კადეტებს შორის ძალადობა, რასიზმი, სოციალური უთანასწორობა, დამახინჯებული მეტყველება თუ სექსუალური პრაქტიკაა გაბატონებული, თავისთავად გულისხმობს მჩგვრელისა და ჩაგრულის არსებობას. სასწავლებელში არსებული გარემოს აღწერით, ვარგას ლიოსა პერუს საზოგადოებაში არსებულ კონფლიქტებსა და მოზარდების არაჯანსაღ მენტალობას აამკარავებს, რაც ძალადობით, დასჯითა და შიშით არის გამოწვეული.

რომანში კოლეჯი წარმოადგენს იმდროინდელი ცხოვრების სარკეს – პერუს რეპრესიულ რეალობას. ლეონსიო პრადოს შიდა სამზარეულოს აღწერით, მ. ვ. ლიოსა ყურადღებას ამახვილებს სამხედრო იერარქიასა და სამხედრო თანამდებობის პირებზე, რომელთაც სამართლიანობასთან და კანონთან არაფერი აქვთ საერთო. აქ პრიორიტეტი ენიჭება სასწავლებლის პრესტიჟსა და თანამდებობის შენარჩუნებას და არა მოსწავლეების კეთილდღეობასა და განათლებას. რომანში კოლეჯი აღწერილია არა როგორც აღმზრდელობითი დაწესებულება, არამედ როგორც გამოსასწორებელი ინსტიტუცია. ალბერტო ამბობს: „*მამაჩემი ამბობდა, ოჯახის ტრადიციას ფეხქვეშ თელავო და გამოსასწორებლად აქ შემომტენა. ამ სალორეში იმედგაცრუებისა და ჩემი ოჯახის გამო აღმოვჩნდი*“ [ვარგას ლიოსა, 2017: 163]. სასწავლებლის, როგორც საგანმანათლებლო დაწესებულების ფუნქცია დაკარგულია, რადგან არსებული ძალადობრივი და აგრესიული გარემოს ფონზე, განათლების მიღებისა და მორალური ღირებულებების ათვისების ნაცვლად, კადეტები მხოლოდ ამორალურობას სწავლობენ, როგორცაა მხოლოდ საკუთარი თავის გადარჩენისთვის ბრძოლა, თავდაცვა ან თავდასხმა.

რომანში აღწერილია როგორც პირდაპირი ძალადობა, რაც ფიზიკურ ან ვერბალურ დაპირისპირებაში გამოიხატება, ასევე არაპირდაპირი ძალადობა, რაც უარყოფით, კრიტიკით, დამცირებით, გარიყვით, იგნორით, დისკრიმინაციით, დაცინვით ან ძალადობით ხორციელდება. რომანის „ქალაქი და ძაღლები“ პერსონაჟებისათვის ორივე სახის ძალადობაა დამახასიათებელი, თუმცა პირდაპირი ძალადობა სჭარბობს, რომელიც ვერბალური ან ქცევითი აგრესიით გამოიხატება.

ვერბალური ძალადობა მოიცავს სიტყვიერ შეურაცხყოფას, ბილწსიტყვაობას, გინებას, მუქარასა და სიტყვიერ აგრესიას. სიტყვიერი ძალადობის დროს, მისი გამოყენება ფოკუსირებულია სიტყვების (ან ვოკალური ხმების) გამოყენებაზე, რომელიც გამიზნულია ადამიანზე ზემოქმედებისა და ზიანის მიყენების მიზნით. დელგადო დელ აგილა აღნიშნავს, რომ ვერბალური ძალადობა შეიძლება იყოს სინტაქსური (მნიშვნელობასა და ბგერაზე ორიენტირებული) და ექსპრესიული (შეფასებაზე ორიენტირებული). სიტყვიერი ძალადობა

აგრესიის გამოვლინებაა, რომელიც არ ტოვებს მტკიცებულებებს, მაგრამ ისეთივე მტკიცვეულია და მის აღდგენას გაცილებით მეტი დრო სჭირდება [Delgado Del Aguila, 2017: 404]. რომანში ვერბალური ძალადობა ხორციელდება მუქარის შემცველი, პიროვნების დამამცირებელი, დამცინავი, შეურაცხმყოფელი და ზიზღის მომგვრელი გამონათქვამებით, ასევე მეტსახელების მინიჭებითა და ისეთი ფრაზებით, რომლებიც პიროვნებას არარაობად, უსარგებლოდ ადამიანად აგრძნობინებს თავს.

ქცევითი ძალადობა დისციპლინის დარღვევით, ფიზიკური შეურაცხყოფით, ჩხუბით, ფიზიკური აგრესიით, ვანდალიზმით, მატერიალური ზიანის მიყენებითა და სექსუალური ძალადობით გამოიხატება. ეს უკანასკნელი კი მოიცავს გაუპატიურებას, ჰომოსექსუალურ და ზოოფილიურ აქტებს. ვარგას ლიოსა მოზარდების მიერ განხორციელებული ძალადობის ყველანაირ გამოვლინებას აღწერს, რომელთა შორისაც მათ სექსუალურ მიდრეკილებებს დიდი ადგილი უჭირავს. როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, კადეტების ძალადობა საზოგადოებაში დამკვიდრებულ მაჩინთანაა დაკავშირებული, რაც მოზარდობის ასაკში სექსუალური მომწიფების გამო, მათი სექსუალური მიდრეკილებებითა და ძალადობრივი სქესობრივი აქტებით გამოიხატება.

დასკვნის სახით, შეიძლება ითქვას, რომ რომანში - „ქალაქი და ძაღლები“, ძალადობა სხვადასხვა დონეზეა გამოვლენილი, ეს არის ვერტიკალური, ჰორიზონტალური, პირდაპირი, არაპირდაპირი, ფიზიკური თუ ფსიქოლოგიური ძალადობა, რაც რომანში სამი მიმართულებით არის აღწერილი: ოჯახში და სამხედრო-საგანმანათლებლო ინსტიტუციაში არსებული ძალადობა აღმზრდელობითი მიზნით და კადეტებს შორის არსებული ძალადობა თავდაცვის მიზნით. ძალადობა გამოხატავს, ავტორის უარყოფით დამოკიდებულებას დეგრადირებული სამხედრო და საგანმანათლებლო სისტემის მიმართ და ასევე საამჟამოზე გამოაქვს ლეონსიო პრადოს სამხედრო სასწავლებელში სწავლის პერიოდში მოზარდების ძალადობრივი ცხოვრება.

ლიტერატურა:

1. **ვარგას ლიოსა, მ.**, - ქალაქი და ძაღლები. თბილისი: გამომცემლობა „ინტელექტი“. 2017. გვ. 23, 27, 28, 36, 163, 164.
2. **Cercas, J.**, - 2012. La Pregunta de Vargas Llosa. Real Academia Española. 2012. p. 486 [Rae.es](https://www.rae.es/sites/default/files/Epilogo_Javier_Cercas_La_pregunta_de_Vargas_Llosa.pdf) https://www.rae.es/sites/default/files/Epilogo_Javier_Cercas_La_pregunta_de_Vargas_Llosa.pdf (ბოლო წვდომა: 01.03.2026)
3. **Delgado Del Aguila, J. M.**, - Protagonismo violento y modos de representación en La Ciudad y los Perros (1963). Tesis para optar el Título Profesional de Licenciado en Literatura. Lima: Universidad Nacional Mayor de San Marcos. 2017. p. 379, 404, 435
4. **Hancock, J.**, - Animalization and Chiaroscuro Techniques: Descriptive Language in "La ciudad y los perros" ("The City and the Dogs"). JSTOR. 1975. p. 40 https://www.jstor.org/stable/20118982?read-now=1&refreqid=excelsior%3Ab17cdc859bd4a434d47c341ff906add9&seq=1#page_scan_tab_contents (ბოლო წვდომა: 01.03.2026)

5. **Jairo Junieles, J.,** - Cosas de niños y nada más: Violencia y sociedad en La ciudad y los perros, de Mario Vargas Llosa. *Espéculo. Revista de estudios literarios*. Universidad Complutense de Madrid. 2006. [webs.ucm.es](https://webs.ucm.es/info/especulo/numero34/cperros.html)
<https://webs.ucm.es/info/especulo/numero34/cperros.html> (ბოლო წვდომა: 01.03.2026)
6. **Nunn, F. M.,** - "Mendacious Inventions", *Veracious Perceptions: "The Peruvian Reality of Vargas Llosa's La ciudad y los perros"* JSTOR. 1987. p. 463
https://www.jstor.org/stable/1007189?Search=yes&resultItemClick=true&searchText=La&searchText=ciudad&searchText=y&searchText=los&searchText=perros&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3DLa%2Bciudad%2By%2Blos%2Bperros&ab_segments=0%2Fbasic_SYC-4946%2Fcontrol&refreqid=search%3A944706bcfcdec106342f14faa4115f2a&seq=1 (ბოლო წვდომა: 01.03.2026)
7. **Payne, J. A.,** - *Anima Rejection and Systemic Violence in "La ciudad y los perros"*. JSTOR. 1991. p. 45
https://www.jstor.org/stable/29740323?Search=yes&resultItemClick=true&searchText=La&searchText=ciudad&searchText=y&searchText=los&searchText=perros&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3DLa%2Bciudad%2By%2Blos%2Bperros&ab_segments=0%2Fbasic_SYC-4946%2Fcontrol&refreqid=search%3A944706bcfcdec106342f14faa4115f2a&seq=1 (ბოლო წვდომა: 01.03.2026)
8. **Salazar Jaque, B.,** - *La Violencia como temática en La Ciudad y los Perros de Mario Vargas Llosa*. Seminario para optar al grado de licenciado en Lengua y Literatura Hispánica con mención en Literatura. Santiago. Universidad de Chile. 2005. p. 23.

Nino Jokhadze

Iv.javakhishvili Tbilisi State University
Tbilisii, Georgia

E-mail: nino.jokhadze@tsu.ge

<https://orcid.org/0000-0001-6231-6391>

<https://doi.org/10.52340/lac.2025.35.18>

SJIF 2026: 8.679

Leoncio Prado Military Academy as a Microcosm of Peru and Its Violent World in Mario Vargas Llosa's Novel „The City and the Dogs“

Abstract

Mario Vargas Llosa's first novel, „The City and the Dogs“ (1963), portrays two spaces: the military school and the city. The action takes place in Lima's main military academy, Leoncio Prado, which represents a microcosm of Peru. Within this metaphorical educational space, people from all social classes, races, and backgrounds of Peruvian society come together. Military discipline dominates there, reflecting the same hypocritical, machista, and hierarchical world that prevails in Lima.

The novel is considered a literary work in which violence strongly dominates. It is not a novel about a dictator. Although a dictator is not the central character, the author clearly

demonstrates the consequences of dictatorial rule for both society and the individual. In this harsh and violent reality, survival becomes a necessary condition for the individual. Despite their wishes, the novel's main characters, the cadets, are pushed toward violence by their environment. The writer depicts both the historical and contemporary reality of Peru and presents, through the perspective of adolescence, his understanding of respect, discipline, and honesty. He also describes institutions such as the family, politics, and the military system. The novel portrays isolation, conflict, and contrasts between different social classes.

The violence described in the novel reflects the regime that existed in Peru during the author's adolescence, the so-called Odría "Eight-Year Rule" (1948–1956), the eight-year dictatorship of Manuel A. Odría. At the time of writing the novel, the author's inclination toward socialism naturally implied a critical attitude toward the established conservative system, which was characterized by repression, violence, social and racial inequality, and machismo. In the novel, the author depicts precisely this violent world, which has a decisive influence on the formation of the individual. The article analyzes the Leoncio Prado Military Academy as a microcosm of Peru and examines the forms and significance of violence in the novel, which the author uses as a means of expressing personal protest.

Keywords: Mario Vargas Llosa, „The City and the Dogs“, Violence, Peru

რეცენზენტი: პროფესორი ლუდმილა დაცევიზი